

Peter May při čtení v brněnském Divadle Husa na provázku.

Tři vraždy (na Hebridách) stačí

Ještě si pamatují doby, kdy si novináři museli všechno vlastnoručně zapisovat, okomentoval skotský spisovatel Peter May diktafon, který se mezi námi ocitl na stole. Nahrál mi tím na první otázku.

Ivan MATĚJKA

A vy píšete knihy nejprve rukou?

Ne. Mám velice pozitivní vztah k technologii. Byl jsem první člověk ve Skotsku, který měl Mackintosh, a zůstal jsem mu dodnes věrný. Je příjemné, když myšlenka, která mi jde hlavou, se zároveň objevuje na obrazovce.

Do České republiky jste přijel, podobně jako dalších třicet skotských spisovatelů, na Měsíc autorského čtení. Jaké jsou vaše dojmy?

Je to pro mne úplně nová zkušenost. Hodně cestuji za čtenáři, abych podpořil prodej svých knih. Ale nikdy přitom nečtu. Vždy namítám, že jsem spisovatel, takže nečtu, ale píšu. Nabídku účastnit se Měsíce autorského čtení jsem dlouho zvažoval, ale nakonec jsem souhlasil. Když se na to dívám zpětně, zalíbilo se mi to, bylo to příjemné. Vybral jsem si vstupní část románu Skála, v níž hlavní hrdina vzpomíná na dětství. Tu je možné číst i samostatně. Čtvrtý večer mi čtení už šlo skoro samo a začalo se mi to i líbit.

První knihu jste napsal v 26 letech...

... Ne, už ve čtyřech. Byla o skřítkovi jménem Ian, dvě kapitoly psané tiskacími písmeny. Umístil jsem ji na YouTube, kde si ji může každý prohlédnout.

... od literatury jste zběhl k televizi, kde jste úspěšně působil řadu let, ale nakonec jste se znovu vrátil k literatuře? Proč? Změnila se televize? Změnil jste se vy?

Změnila se televize a změnil jsem se i já. Odcházel jsem z televize, když vrcholila její zlatá éra – alespoň v Británii. Jsem rád, že jsem to tehdy udělal, protože od té doby se hodně změnilo. Dnes je mnohem méně peněz na produkce, mnohem méně peněz pro tvůrce. Tehdy jsem však opustil velice výnosné místo a vydal se na nejistou dráhu romanopisce. Můj životní styl se musel přizpůsobit nejistým příjmům. Zjistil jsem však, že je dobré být hladový, protože to člověka motivuje k tomu, aby stále psal a stále zkoušel něco nového. Naučil jsem se, že peníze nejsou to nejdůležitější v životě, že nejdůležitější je dělat to, co člověka baví. A měl jsem nakonec to štěstí, že jsem i v literatuře dosáhl úspěchu. Nebylo to ale hned – trvalo to deset let.

Před trilogií z ostrova Lewis, díky které vás poznali čeští čtenáři, jste napsal mimo jiné detektivní sérii ze země poměrně exotické, z Číny. Proč právě Čína, čím vás lákala?

Poprvé jsem byl v Číně počátkem osmdesátých let. Měl jsem nějakou práci v Hongkongu a udělal jsem si přitom jednodenní výlet do jižní Číny. Byl to úplně jiný svět. Naprosto odlišný od všeho, co jsem znal. Právě skončila kulturní revoluce a většina lidí, které jsem potkával, nikdy neviděla Evropana. Dneska jsem šedovlasý, ale tenkrát jsem měl zrzavé vousy a obrovskou blond'atou kšticí, takže jsem vzbuzoval všeobecnou pozornost. Byla to bizarní zkušenost, ale já už věděl, že chci psát o Číně. Trvalo však dvacet let, než jsem našel tu správnou zápletku...

Ale o Číně jste nemohl začít psát jen na základě jedné letmé návštěvy.

V průběhu let jsem si na studijní výlet do Číny vždy našel čas. Nejtěžší bylo rešeršovat práci čínské policie. Neměli příliš zájem bavit se s nějakým neznámým cizincem. Naštěstí jsem se seznámil s jedním americkým kriminologem, který v devadesátých letech přednášel v Šanghaji zhruba pěti stovkám nejlepších čínských detektivů o nejnovějších technikách v kriminologii. Jeho doporučení mi otevřelo všechny dveře.

Takto důkladně se připravujete na každou knihu?

Průzkum, rešeršování je důležitou složkou mého psaní. Rád píši o věcech, které mne zajímají, ale nevím o nich vše. Na druhou stranu už při rešeršování se mi zhmotní část příběhu, nebo použiji někoho, koho jsem potkal jako předobraz postavy. Jeden z mých průvodců Čínou byl prototypem Činana ze staré školy. Měl klasické vzdělání, mluvil perfektně anglicky, zaobíral se konfucianskou filozofií, ale zároveň znal Čínu skrz naskrz. Vtělil jsem ho do jedné postavy už v prvním díle čínské série.

Jak na to reagoval?

Byl polichocen. Jen se mu nelíbilo, že tu postavu zabijí.

Pocházíte z Glasgowu. Hebridy, ostrov Lewis, to pro vás bylo také exotické prostředí, nebo jste se tam už cítil doma?

To už mnohem víc domov, protože jsme tam v devadesátých letech natáčeli televizní seriál a já tam trávil vždy pět měsíců v roce. Takže jsem to prostředí dobře znal.

Rukopis románu Skála britští nakladatelé zprvu odmítali. Jak zněly jejich důvody? Vždyť už jste byl zavedený autor.

Po třiceti letech to byla první kniha, která byla odmítnuta. A já byl přitom přesvědčený, že je moje nejlepší. Nakladatelé ale neviděli pro takovou knihu místo na trhu. Psal se rok 2005 a oni neznali žádnou podobnou knihu, která by se úspěšně prodávala. Většina nakladatelů nechce riskovat, drží se nějakého zavedeného modelu. V angličtině kniha vyšla až po šesti letech, roku 2011 – mezitím na trhu uspěly severské detektivky, které jsou ale spíše temnými psychologickými romány z odlehklých chladných končin.

Když potom vycházely v britském tisku nadšené recenze, cítil jste zadostiučinění?

Ano. Ironie je v tom, že knihy, kterou v roce 2005 nechtěl nikdo z britských nakladatelů vydat, se nakonec jen v Británii prodalo spolu s dalšími díly trilogie na milion výtisků.

Jaká byla reakce čtenářů na Hebridách? Ptám se i proto, že vytahujete určité kostlivce ze skříní, například ve vztazích mezi katolíky a protestanty...

Měl jsem strach, jak Hebrid'ané knihu přijmou. Jsou ostrazití vůči všem, kdo jsou odjinud, byť ze Skotska. Pochopitelně našli se lidé, kteří měli s knihou problém, ale obecná reakce byla fantastická. Knihy se na ostrovech prodávají výborně. A knihy ovlivnily i zájem turistů o Hebridy.

Vaše knihy patří do žánru, který momentálně přebíjí všechny ostatní. Čím si vysvětlujete tento zájem čtenářů?

Kriminální příběhy nabízejí příležitost podívat se do temných míst. Je v tom jistý voyeurismus, s jakým nahlížíme na temné stránky lidství a přitom kráčíme na straně dobra.

Čím je detektivka přitažlivá pro autora? Proč dáváte přednost tomuto žánru?

K žánru jsem přišel více méně náhodou. Hlavní pro mne je, že v detektivce mohu obyčejné lidi vystavit neobyčejnému tlaku, dívat se, co to s nimi udělá a jak reagují.

A vy sám jste čtenář detektivek?

Občas si nějakou detektivku přečtu, ale rád čtu jakoukoli knihu, ze které mám požitek.

Proč v případě příběhů z ostrova Lewis zůstalo jen u trilogie?

Důvod je velice jednoduchý. Na Hebridách je průměrný počet vražd jedna za sto let, a já mám vraždu v každé knize.

Viděl jsem vás vyfotografovaného v kiltu, skotské sukni. Nosíte ji často? Nebo jen na fotografování?

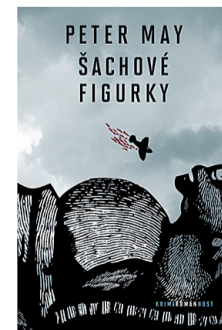
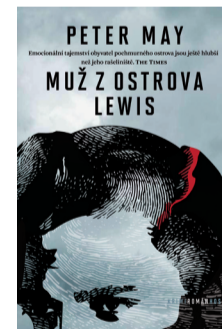
Mám ke kiltu velice pozitivní vztah. Nosím ho rád. Cítím pychu, když ho mám na sobě. Když jezdím za čtenáři po Francii nebo Spojených státech, často kilt nosím, protože je to viditelné znamení, že jsem někdo jiný. Nicméně, kilt jsem si pořídil před třiceti lety a od té doby jsem si ho musel nechat několikrát rozšířit v pase. A budu muset brzy znovu...

Jaký máte názor na skotskou samostatnost a na referendum, které by k ní mělo směřovat?

Nemůžu hlasovat, protože už nežiji ve Skotsku, ale ve Francii. Ale kdybych ten hlas měl, hlasoval bych pro nezávislost. Stávající systém není demokratický, vláda a zastoupení ve Westminsteru nereflktují skotské hlasy, přinejmenším v posledních šedesáti letech. Změna politického systému, která by odrážela skotská přání a skotské ambice, je na místě.

Peter May (1951)

Původně se živil jako novinář. Posléze byl jedním z nejuspěšnějších a nejpłodnějších televizních scenáristů. V současné době píše romány. Světové renomé mu získala šestidílná série „čínských“ thrillerů s čínským komisařem Lim Yanem a americkou soudní lékařkou Margaret Campbellovou. Česky začne tato řada vycházet v roce 2015, nakladatelství Host, které u nás Mayovy knihy vydává, chystá také autorův dosud nejnovější román Entry Island. Za první díl trilogie z ostrova Lewis, Skála (2009; česky 2013), získal May cenu za nejlepší detektivku roku, úspěšný byl také druhý díl série Muž z ostrova Lewis (2012; česky 2014). Závěrečný román trilogie Šachové figurky (česky vyjde na podzim) se držel dvacet tři týdnů v žebříčku britských bestsellerů. May za něj v roce 2012 získal Prix Polar International.

Rozhovor tlumočila
Blanka Bellová.